

Skodvins «endelige

HISTORIE

Magne Skodvin:
«Krig og okkupasjon
1939-40»
Det Norske Samlaget.

Det gjøres stadig forsk på å skrive den «endelige» versjonen av krigen i Norge 1940-45. Verket «Krigen i Norge» i 8 bind tok mål av seg til å være langversjonen. Magne Skodvin med sin omfattende kunnskap og livslange forskning på området var en sjølsagt hovedredaktør. Nå har vi fått kortversjonen.

Skodvin er nå 74 år gammel. En av hans røtter var i Hjemmefrontens pressearbeide, en annen i målørsla. En tredje var studentpolitikken. Hele min generasjon av historikere har vært vant til å se opp til han som den stor autoriteten. Ikke bare har han hatt en helt spesiell faglig autoritet, men han har vært en åndsaristokrat med sans for sitt fags betydning i samfunnet. Han har vært mye brukt i offentlige råd og styrer som har med historieforskning å gjøre. Som foreleser og foredragsholder er han en ener. De som har opplevd han som bordtaler glemmer det ikke. Med vidd og ironi kan han få en forsamling på høykant. Som faglig rådgiver har Skodvin inspirert et hundretalls hovedfagstudenter til å arbeide med tema fra okkupasjonstida. Mange av disse ho-

vedoppgavene har blitt til bøker seinere.

Flere av hans elever har likevel på en eller annen måte endt opp som kritikere av «Skodvinskolen». Mange av dem vil bla i «Krig og okkupasjon 1939-45» med en viss forventning.

Det utelatte

På de snau 300 sidene tekst er Skodvin innom alle hendinger han mener er viktige. Han har utelatt mye, og det han har utelatt er ikke tilfeldig. I første del behandler han de reduserte forsvarbevillningene på 30-tallet. At forsvaret var organisert også for å ta hand om den indre fienden og hadde tilpasset sine mobiliseringsplaner dette formål, behandler han ikke. Ubrukeliggjorte våpen er ikke nevnt. Det betyr ikke at han mener at det ikke skjedde, men at det var uinteressant for «det store spillet». Mange slike eksempler kan nevnes.

Nasjonal enighet

Skodvins helhetssyn i boka er at den nasjonale enigheten var en samlende, mektig kraft. Derfor blir hjemmefrontens kamp mot aktivistene, som ville ha motstandskrig, av mindre betydning. Kommunistenes sabotasje, som var nesten enerådende i tida 1941-44, er derfor nesten ikke nevnt. Kompani Linge, som også utførte sabotasje i samme periode, får bredere omtale, men da som uttrykk for den samlende nasjonale motstanden.

Den andre hovedidéen i boka er at alle aktører på den norske scenen på motsatt side

var tyske marionetter, om enn i varierende grad. Han er opptatt av å forstå de norske begivenhetene på tysk bakgrunn. Stridighetene i NS får mindre betydning. Skodvin forsøker med andre ord å stå fram som en slags forlenger av hjemmefronten sjøl. Kan dette være hans dypere motivasjon? Han avviser det uvesentlige, det kontroversielle, de kritiske analysene og de ubehagelige spørsmåla. Her har vi den balanserte autoriteten, som ser vår nasjonale motstand som en liten andedam, hvor alle ringer i vannet er skapt av de internasjonale aktører. Det europeiske perspektivet som overstyrende idé, men på den samlede nasjonale enhets grunn? Kan det ligge noe her?

Krigen og 1814

En liten digresjon. Etter TV-serien om 1814 for et par år siden, fikk vi en heftig debatt om hendingene i 1814 først og fremst måtte sees på som uttrykk for europeiske intriger, eller som uttrykk for nasjonalt og sosialt opprør i Norge. Har Skodvin sett en parallell? Jeg skal ikke dra sammenlikningen for langt. Skodvin skriver mye om motstandskampen, sjøl om den ikke får så stor oppmerksomhet som okkupantene. Det han først og fremst er opptatt av, er å holde fram det viktige, og å sette det uviktige der det hører hjemme.

Skodvins sannhet

I forhold til Skodvins tidligere arbeide er ikke dette nytt. Vi har fått bekreftet at han fort-

Magne Skodvin har skrevet sin endelige versjon om krigen i Norge

satt mener det han alltid har ment. Det er jo hans rett, og han argumenterer godt for seg! Problemet er av annen art. Tar

vi opp tråden ovenfor, så ser vi at når det gjelder sabotasje, så var det nesten utelukkende kommunist-ledede grupper og

Kp.Linge som sto for det i tida 1941-44. Mange mener at disse pionerene tvang hjemmefronten over på ak-

e» krig

sjonslinja ved sin innsats. I 1945 smalt det overalt. Noe hadde altså skjedd. Hjemmefronten angrep ikke lenger «de uansvarlige», tvertimot ga de ordre om aksjoner. Men for Skodvin «skjedde» dette bare. De som henger seg opp i denne indre konflikten i motstanden henger seg etter hans syn opp i uvesentligheter. Slike uvesentligheter behandler han ikke. Mange unge historikere vil føle denne metoden som lite tilfredsstillende. Skodvin diskuterer ikke det han er uenig i, han bare kort og godt utelater det! Det er ikke evnen det står på. At Skodvin kan diskutere, kan det ikke være tvil om. Hans innlegg i striden med Sverre Hartmann om kapitulasjonsavtalene fra sommeren 1940 var glitrende! I denne boka er det såmenn hverken polemikeren eller kritikeren som skriver. Enhver ansats til dialog med sine opponenter er fraværende. Her har vi autoriteten om sannheten! Dette har han ønsket å understreke ytterligere ved ikke å bruke henvisninger eller noter. Du må altså kjenne kildematerialet svært godt for å kunne vurdere hans slutninger. I praksis betyr det at det er umulig å «kikke han i kortene».

Før 1940

Bokas svakeste del handler om tida fram til 1940. Skodvin skriver om forsvarsordningen av 1933 som om den virkelig eksisterte noen gang. Et annet eksempel: Før han var den siste av de virkelige store arbeidskonfliktene i 1931. Dette vil mange være uenige i! Militariseringa av politiet, overvåkingen av kommunistene, den in-

dre militære mobilisering, den militære interesse for fascisme og for Franco under borgerkrigen i Spania, kommunisthysteriet under vinterkrigen og den voldsomme beredskapen mot Sovjet under vinterkrigen. Fraværende. Bokas nestsvakeste del handler om felttoget i 1940. Her er for eksempel den «danske» linja i dagene 9.-10. april blitt borte. Beskrivelsen av de militære disposisjonene er gjort med grov penn. Knapt noen av de kritiske merknadene til den Den militære undersøkelseskomisjonens er tatt opp. Opplysningene om den norske beredskapen har han hentet fra de offisielle militære beretningene, og de kan diskuteres.

Pensum

Likevel er altså innvendingene på helhetsbildet viktigst. I bokas siste del – langt den største og viktigste – er Skodvin imidlertid på hjemmebane. Han diskuterer tyskernes motiver og manøvrer fra Administrasjonsrådets tid, under riksrådsforhandlingene, under de kommissariske statsrådene – med stor innsikt. Disse kapitlene kommer til å bli pensum i grunnfag i ei årrekke. Sånn sett er dette mer ei bok om tyskernes okkupasjonspolitikk enn ei bok om den norske motstandskampen. Om motstandskampen har andre skrevet bedre. Boka hadde vært tjent med en annen tittel. Et ord til forlaget til sist. Boka er rikelig utstyrt med trykkfeil og andre skrive-uting. Hva slags måte er dette å behandle en historiker på?

LARS BORGERSRUD